
Peníze pro základní výzkum

Peníze pro základní výzkum

21.7.2009 | 12:00 | pořad: Ozvěny dne

Jan BUMBA, moderátor

Kdo chce zabít vědu? Připadá vám to jako absurdní otázka? Pracovníci Akademie věd České republiky jsou přesvědčeni o tom, že právě do sféry absurdity se má posunout financování jejich ústavu. Akademie má v rámci změn ve financování vědy přijít v příštích letech o miliardy a její čelní představitelé mluví o tom, že jí hrozí likvidace. Dnes se před budovou Ústavu dějin umění na Starém Městě v Praze koná happening s názvem Vražda české vědy. V našem přenosovém voze je Jiří Beneš z Filozofického ústavu Akademie věd, dobrý den.

Jiří BENEŠ, Filozofický ústav AV ČR

Dobrý den.

Jan BUMBA, moderátor

Pane Beneši, jde o akci pořádanou Ústavem dějin umění a další ústavy se k ní přidaly, nebo to je akce celé akademie?

Jiří BENEŠ, Filozofický ústav AV ČR

Ne, je to akademie, kterou iniciovali pracovníci z Ústavu dějin umění s tím, že má plnou podporu vedení celé akademie.

Jan BUMBA, moderátor

Jsou právě humanitní obory jako například dějiny umění nebo Filozofický ústav, jsou právě humanitní obory těmi, které jsou nejvíc ohroženy?

Jiří BENEŠ, Filozofický ústav AV ČR

Ne, takhle se to nedá říci, poněvadž v tomto okamžiku, pokud bude přijat návrh rozpočtu, tak budou ohroženy rovnoměrně všechny ústavy Akademie věd. Akademie věd je soustava vědeckých pracovišť, přes 50 ústavů a tyto škrty by se týkaly plošně všech těchto ústavů.

Jan BUMBA, moderátor

Já se ptám proto, že vládní rada pro výzkum a vývoj, která tu novou koncepci vypracovávala, se vlastně ani nijak netají tím, že jí jde především o podporu aplikovaného výzkumu, tedy toho, který lze bezprostředně využít třeba v průmyslu. Co může takový filozofický ústav nebo Ústav dějin umění nabídnout v oblasti aplikovaného výzkumu?

Jiří BENEŠ, Filozofický ústav AV ČR

To je právě odlišné stanovisko vládní rady, za níž stojí také Hospodářská komora, ministerstvo obchodu a průmyslu a další vlivné skupiny, které mají zájem o šíření aplikovaného výzkumu. Samozřejmě aplikovaný výzkum na pracovištích humanitního zaměření nikdy nebude takový nebo to bude jen část toho výzkumu, který se zde provozuje. Ale to je právě otázka nastavení správných parametrů a poměrů mezi základním výzkumem a aplikovaným. Základní výzkum je tedy takový, který není zacílen ke konkrétnímu zadání, který má za úkol objevovat nové souvislosti a skutečnosti.

Jan BUMBA, moderátor

A když se zeptám úplně natvrdo, proč by měli daňoví poplatníci platit ze svých peněz třeba výzkum dějin umění?

Jiří BENEŠ, Filozofický ústav AV ČR

Já se zeptám protiotázkou, proč by daňoví poplatníci měli platit například všechny vysokoškolské studenty? Je záruka, že ze všech studentů bude přínos pro společnost?

Jan BUMBA, moderátor

Takže myslíte, že i když tam není žádná záruka toho, že tam bude přínos pro společnost?

Jiří BENEŠ, Filozofický ústav AV ČR

Ale navíc záruka zde je, poněvadž ústavy pracoviště akademie procházejí samozřejmě hodnocením každých pět let a pokud ty výsledky nejsou, tak se to projeví i zrušením pracovišť. Používá se nesprávný argument, že akademie usnula, že 20 let zamrzla, že se nic neděje. Není to pravda, za těch posledních necelých 20 let bylo několik ústavů zrušeno a několik jich také vzniklo právě podle potřeby a podle dosažené kvality výzkumu.

Jan BUMBA, moderátor

Jeden z argumentů pro škrty v rozpočtu Akademie věd je ten, že údajně dochází k jakési duplicitě, že se stejnému bádání věnuje akademie i univerzity. Proč by třeba Filozofický ústav Akademie věd nemohl fungovat v rámci Filozofické fakulty?

Jiří BENEŠ, Filozofický ústav AV ČR

Já zde na okraj nezastupuji pouze filozofický ústav, já v této chvíli zastupuji akademickou radu a pokud jde o Filozofický ústav, můžeme se také zeptat, proč nemůže být jedna filozofická fakulta v celé republice? Proč musí být několik vysokých škol?

Jan BUMBA, moderátor

Vy mi stále odpovídáte otázkami, ale já bych rád nějakou odpověď od vás. Co by bylo tak špatného na tom, kdyby se třeba Filozofický ústav Akademie věd sloučil s filozofickou fakultou, dejme tomu, Univerzity Karlovy?

Jiří BENEŠ, Filozofický ústav AV ČR

Samozřejmě taková možnost teoreticky existuje a bylo by to kontraproduktivní, protože při veškeré úctě ke kolegům na univerzitě pedagogická zátěž odvádí od dlouhodobějších trvalých úkolů, které vyžadují více soustředění na bádání v archivech, knihovnách a na vytváření větších syntéz.

Jan BUMBA, moderátor

Děkujeme za rozhovor. Jiří Beneš z Filozofického ústavu Akademie věd. Na shledanou.

Jiří BENEŠ, Filozofický ústav AV ČR

Na shledanou.

Jan BUMBA, moderátor

Na telefonní lince je nyní viceprezident Svazu průmyslu a dopravy pro oblast výzkumu, vývoje a inovací Karel Šperlink. Dobrý den i vám.

Karel ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu a dopravy pro oblast výzkumu, vývoje a inovací

Dobrý den přeji.

Jan BUMBA, moderátor

Pane viceprezidente, váš svaz soudě podle dosavadních prohlášení na stranu Akademie věd příliš nestaví, ta koncepce financování vědy, jak ji připravila vládní rada, je podle vás tedy správná?

Karel ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu a dopravy pro oblast výzkumu, vývoje a inovací

Já si myslím, že správná je, za druhé si myslím, že Akademie věd vystupuje v pozici, řekněme, vyhlášení nepřímě ohroženého živočicha, což vůbec není pravda a za třetí z dlouhodobým rozvojem podpory výzkumu, vývoje a inovací v České republice došlo i ke změně, dochází ke změně financování. I podle výsledků výzkumu a vývoje.

Jan BUMBA, moderátor

Promiňte, prosím, že vám skáču do řeči, ale jak to, že akademie není ohrožená, protože ze současných necelých 6 miliard korun by se měla v roce 2012 dostat na asi 2,8 miliardy korun. To je velice výrazné zkrácení.

Karel ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu a dopravy pro oblast výzkumu, vývoje a inovací

To jsou, prosím vás, to jsou takové ty prognózy, které souvisí s tím, že ekonomiky jsou matematikové, ale prosím vás, ona nehošpodaří s necelými šesti miliardami. Akademie hospodařila v posledních dvou letech s více než 9 miliardami korun. A dostávala kolem 5 miliard korun takzvaného institucionálního financování a zbytek bylo takzvané účelové financování a prostředky, které získala z licencí, což já velice kvituji. Ale co je podstatné prosím vás. V České republice do základního výzkumu jde téměř 60 % všech státních prostředků. To nemá ve světě obdoby. Ve světě jde do základního výzkumu 20 - 30 % státních prostředků, takže rada pro výzkum již někdy od roku 2004 se snažila, aby nárůst do základního výzkumu byl poněkud nižší než nárůst prostředků do aplikovaného výzkumu s tím, nárůst tak významný bohužel souvislosti s touto krizí, která prochází a tady si musí pracovníci akademie uvědomit jedno. Jestliže Svaz průmyslu a dopravy reprezentuje zhruba 40 % tvorby hrubého domácího produktu a jestli víc jak 40 % podniků pracuje tři týdny v měsíci a zatím nepropouští, tak nemůže akademie vykřikovat, že chce navyšovat prostředky. Oni skutečně mluví o navyšování prostředků. Takže tady musí být nějaká rozumná míra.

Jan BUMBA, moderátor

Vraťme se prosím ale k tomu sporu, pokud je to vůbec nějaký spor, zda základní nebo aplikovaný výzkum. Akademici říkají, že bez toho základního teoretického výzkumu zakrátko nebude mít onen aplikovaný výzkum, potažmo ani průmysl kde brát, že aplikovaný výzkum často jen jaksi dopracovává základní objevy, které učiní teoretici.

Karel ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu a dopravy pro oblast výzkumu, vývoje a inovací

Ona to tak docela pravda není. Ve světě platí takzvané nové paradigma výzkumu, že se účelově, to znamená, s účelovým financováním řeší problémy, které vyžaduje společnost komplexně, to znamená, začíná se základním výzkumem přes aplikovaný výzkum a bývá tou realizací. A nikdo neříká ze Svazu průmyslu, že není potřebný základní výzkum. Jsou pouze potřebné docílení určitých takových rozumných relací.

Jan BUMBA, moderátor

Myslíte, že tedy opravdu nehrozí, že stát místo špičkové vědy bude podporovat jen jakési druhořadé patenty a zlepšováky?

Karel ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu a dopravy pro oblast výzkumu, vývoje a inovací

Ne, to rozhodně ne. Tady je jedna věc, prosím vás. My máme v zákoně napsáno, že základní výzkum dostává podporu státu a státu že není do toho nic, co si dělá základní výzkum. Což já považuji za chybu. Normálně ve vyspělém světě stát má zájem o tom, co se v tom základním výzkumu provádí. To je první problém a druhý problém, nedávno jsem byl na konferenci ve Spojených státech, zhruba jedna miliarda dolarů investována do špičkového výzkumu ve Spojených státech generuje deset nositelů Nobelových cen. Akademie hospodařila v posledních dvou letech s 18 miliardami korun, čili řekněme, že jednou miliardou dolarů. Kde máme ty nositele Nobelových cen?

Jan BUMBA, moderátor

Říká Karel Šperlink, viceprezident Svazu průmyslu a dopravy. I vám děkuji za rozhovor. Na shledanou.

Karel ŠPERLINK, viceprezident Svazu průmyslu a dopravy pro oblast výzkumu, vývoje a inovací

Prosím, na shledanou.